

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНІКА»

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія вищої освіти

Освітня програма «Освітні, педагогічні науки»

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія вищої освіти
Викладач (-і)	Док. іст. наук. проф. Борис САВЧУК
Контактний телефон викладача	067 73 065 73
Е-mail викладача	borys.savchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС –3 (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Обговорення індивідуально вибраних студентами питань з тематики лекційного курсу та самостійної роботи

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Історія вищої освіти» обґрунтовує детермінованість розвитку вищої освіти в Україні та в зарубіжжі; визначає причини і зміст реформ у галузі сучасної вищої освіти в Україні та зарубіжжі; окреслює шляхи і способи розв'язання проблем у процесі їхнього здійснення; розкриває зміст і технології розв'язання проблем у галузі вищої освіти на різних етапах розвитку українського суспільства

3. Мета та цілі курсу

Мета: формування та розвиток знань з проблеми становлення і розвитку зарубіжної та української вищої освіти для формування цілісної системи історико-педагогічних уявлень і професійного самовдосконалення майбутніх магістрів.

Цілі:

- обґрунтувати детермінованість розвитку вищої освіти в Україні та в зарубіжжі соціально-економічними, політичними, культурними чинниками та потребами світового і національного освітнього поступу;
- схарактеризувати причини і зміст реформ у галузі сучасної вищої освіти в Україні та зарубіжжі; окреслити шляхи і способи розв'язання проблем у процесі їхнього здійснення;
- розкрити зміст і технології розв'язання проблем у галузі вищої освіти на різних етапах розвитку українського суспільства.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі освіти/педагогіки у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і вдосконалення нових цілісних знань та фахової практики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями.

ЗК 3. Здатність до пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності, виявляти власну світоглядну позицію щодо отриманої інформації.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 1. Володіння знаннями у сфері освіти/педагогіки, зокрема про основні концепції, методики, технології; розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань про систему освіти; оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК 4. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний і емпіричний аналіз проблем психолого-педагогічних наук, оцінювати та забезпечувати якість наукових досліджень.

СК 8. Здатність до професійного самовдосконалення.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Здатність забезпечити концептуальні та методологічні знання в галузі освіти/педагогіки і на дотичних міждисциплінарних напрямках, володіти спеціалізованими вміннями/навичками, необхідними для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності.

ПРН 3. Аналізувати й застосовувати науковий доробок українських і зарубіжних учених, фундаментальні концепції та теорії у професійній сфері.

ПРН 5. Уміти започатковувати, планувати, реалізувати і коригувати послідовний процес наукового дослідження, демонструвати дослідницькі навички у галузі освіти/педагогіки.

5. Структура курсу

Обсяг навчальної дисципліни 90 годин

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	011 Освітні, педагогічні науки	1	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год		
	лекції	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Становлення і розвиток вищої освіти у світовому вимірі Мета, завдання, зміст навчального курсу «Історія вищої освіти». Витоки зарубіжної вищої освіти. Соціально-економічні, політичні та культурно-освітні чинники виникнення і розвитку закладів освіти підвищеного типу в цивілізаціях дохристиянського періоду та доби Середньовіччя. Становлення і розвиток університетської освіти на європейському континенті. Проблеми організації та змісту вищої освіти у провідних державах світу у XVII – XX ст. Причини, передісторія та проблеми формування європейської інтеграції у галузі вищої освіти.	2	2	10

<p>Тема 2. Основні парадигми розвитку зарубіжної вищої освіти наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Проблеми інтеграції та глобалізації і їхній вплив на розвиток вищої освіти у розвинених державах світу на межі ХХ – ХХІ ст. Орієнтація на неперервну освіту, продовження її обов'язковості після школи як тенденції сучасної зарубіжної вищої освіти. Підвищення ролі університетів у розвитку європейських культурних цінностей. Тенденція урізноманітнення закладів вищої освіти, створення і розвиток нових типів ЗВО у провідних державах Заходу. Проблема здобуття вищої освіти за межами національного освітнього простору в сучасних соціокультурних процесах.</p>	2	2	10
<p>Тема 3. Вища освіта України: витоки, тенденції та проблеми розвитку Передумови виникнення й особливості розвитку закладів освіти вищого типу на українських землях. Києво-Могилянська академія як осередок національно-культурного розвитку. Особливості та проблеми формування перших університетів на східно- і західноукраїнських землях. Визначні організатори і репрезентанти університетської освіти в Україні у ХІХ – на початку ХХ ст. Проблеми розвитку вищої освіти в Україні у ХХ ст.</p>	2	4	10
<p>Тема 4. Розвиток вищої жіночої освіти в другій половині ХІХ – ХХ ст. Сутність політики Російської й Австро-Угорської імперій у галузі освіти жінки та її відображення в законодавчо-нормативних освітніх документах кінця ХІХ – початку ХХ ст. Вищі жіночі студії як соціально-педагогічна проблема творчої спадщини та культурно-освітньої діяльності українських освітніх діячів і педагогів зазначеного періоду. Проблеми вищої освіти жінки в освітній політиці урядів УНР і ЗУНР. Проблема вищої освіти жінки та шляхи і способи її вирішення в 1920-х - 1980-х рр.</p>	2	4	10
<p>Тема 5. Студентство і студентські організації України як чинники фахового вишколу та виховання молоді Перші студенти-українці в закладах вищої освіти позаукраїнського й українського простору. Мета, завдання, зміст діяльності перших українських студентських організацій. Проблеми вищих рідномовних студій і національного виховання української молоді в змісті організованої діяльності студентських організацій кінця ХІХ – початку ХХ ст. Виховний потенціал героїки українського студентства ХХ – початку ХХІ ст.: від участі в бою під Крутами – до Майдану.</p>	2	4	10
<p>Тема 6. Модернізація вищої освіти України у контексті світових тенденцій розвитку наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Законодавчо-нормативна база реформування системи вищої освіти в незалежній Українській державі у 1990-х – на початку 2000-х рр.: основні положення, проблеми, методи і форми їх реалізації. Українська вища освіта в умовах Болонського процесу. Проблема якості національної вищої освіти і шляхи її розв'язання у перші десятиліття ХХІ ст. Сучасні освітні</p>	2	2	10

--

виклики та їх імплементация			
Загалом	12	18	60

6. Система оцінювання курсу

<p>Поточний контроль 25 (усне та письмове оцінювання) Тести 10 Контрольна робота 5 Самостійна робота 10 50 - у сумі максимальна кількість балів Залікова робота – 50 балів Всього 100 балів</p>
<p>Залікова робота, питання якої охоплюють всі розділи дисципліни. Максимальна кількість балів – 50.</p>
<p>Оцінюються по п'ятибальній системі</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю(Залік)передбачають виконання студентом навчальної програми курсу з обов'язковим виконанням її складових(відвідування занять та підготовка до різних форм їх проведення. Мінімальна кількість балів для допуску до заліку – 25 балів.</p>
<p>форма контролю:залік; форма здачі: письмове тестування (50 завдань); структура завдання: 4 варіанти з однією правильною відповіддю, яка оцінюється в 1 бал.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу.</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття. відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf)</p> <p>Відпрацьовуються шляхом додаткового тестування на платформі d-learn https://d-learn.pnu.edu.ua</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>Завдання) допуску до підсумкового контролю Виконання завдань пізніше встановленого терміну визначаються п. 5 Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника » (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Не толерується. Будь-які форми невідповідної поведінки під час заняття не прийнятні</p>
Додаткові бали	<p>Студент може отримати додаткові бали згідно «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника » (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf</p>
	<p>Перезарахування результатів передбачене згідно</p>

8. Рекомендована література

Базова

1. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт / Є. Николаєв, Г. Рій, І. Шемелинець. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с. URL: <https://osvitanalityka.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/HigherEd-in-Times-of-War.pdf>.
2. Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році / за ред. А. Бутенка, О. Єременко, Н. Стукало. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2023. 59 с. <https://naqa.gov.ua/wp-content/up>. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12.
3. Актуальні проблеми розвитку вищої освіти: *навч. метод. посіб.*/автор. кол. Завгородня Т. К., Нагачевська З. І., Савчук Б. П. та ін./за заг. ред. В. Стинської, Л. Прокопів. Івано-Франківськ. 2021. 430 с.
4. Бакіров В. С. Університет і суспільство: *монографія*. Харків: ХНУ, 2011. 272 с.
5. Бех В. Філософський аналіз походження проблем вищої школи. *Вища освіта України*. 2005. №3. С. 13-21.
6. Берека В. Є., Шоробура І. В. Актуальні проблеми розвитку вищої освіти в Україні у контексті Болонського процесу. Хмельницький, 2007, 175 с.
7. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Івано-Франківська область/ред. рада вид.: В. Г. Кремінь (гол.); відп. ред. В. І. Кононенко. Київ: Знання України, 2010. 355 с. (Автор. стор. 216-236).
8. Вища освіта України – європейський вимір: стан, проблеми, перспективи/В. Шинкарук, Я. Болюбаш, С. Бондаренко та ін.: *Вища школа*, 2008. №7. С. 78 – 126.
9. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: *підручник*. Київ: Центр навч. літ., 2018. 384 с.
10. Жилияєв І. Б., Ковтунець В. В., Сьомкін М. В. Вища освіта України: стан та проблеми. Київ: НДІ інформатики і права НАПН України. 2015. 96 с.
11. Зарубіжна система вищої освіти: *навч. посіб.* / авт. упоряд. М. І. Гагарін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 102 с.
12. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: *навч. посіб.* Київ: Знання, 2011. 486 с.
13. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: *монографія*. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. 460с.
14. Нагачевська З. І., Джус О. В. Історія вищої освіти: *навч. метод. вид.* Івано-Франківськ: НАІР, 2017. 52 с.
15. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.
16. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: *навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури, 2017. 471 с.
17. Педагогіка вищої школи: *навч. посіб.* / за ред. З.Н. Курлянд. 2-е вид. Київ: Знання, 2005. 398 с.
18. Про вищу освіту. Закон України від 1.07.2014 № 1556 – VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 37 – 38.
19. Про освіту. Закон України від 5.09.2017р. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39.
20. Ржеутська Л. Школа під час війни: як змінився навчальний процес в Україні. 31.05.2022: <https://www.dw.com/uk/shkola-pid-chas-viiny-chy-provalyvsia-navchalnyi-rik->

v-ukraini/a-61978671 Сірополко С. Історія освіти в Україні. 2-ге вид. Львів: Афіша, 2001. 664 с.

21. Савчук Б., Білавич Г., Власій О. Проблема самоосвіти майбутнього викладача вищої школи в рецепції української педагогічної думки. Молодь і ринок. 2019. №12. С. 56-60: <http://hdl.handle.net/123456789/4339>
22. Савчук Б., Пантюк М., Розман І. Розвиток педагогічної біобібліографії в Україні: регіональний контекст. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич. 2020. Вип. 28. Т. 3. С. 169-175: <http://www.apfn-journal.in.ua/28-3-2020>
23. Скільський Д. Історія зарубіжної педагогіки: *посіб*. Київ: Смолоскип, 2011. 376с.
24. Степко М. Світові тенденції розвитку систем вищої освіти та проблеми забезпечення якості й ефективності вищої освіти в Україні. *Вища школа*. 2013. №7. С. 13-22.
25. Туркот Т.І. Психологія і педагогіка вищої школи: *навч. посіб*. Херсон: Олді-плюс, 2013. 516 с.

Допоміжна

26. Андрущенко В., Гляревська І. Проблема входження української університетської освіти в європейський освітній простір. *Рідна школа*. 2012. № 12. С. 3 – 8.
27. Вища освіта в Україні: порядок денний для реформ (за заг. ред. Николаєва Є. Б. Київ: Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні, 2017. 62с.
28. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юніком Інтер, 2008. 1040 с.
29. Жіночі студії в Україні. Жінка в історії та сьогодні: *монографія*/за ред. Л. О. Смоляра. Одеса: Астропринт. 1999. 440с.
30. Козак Н.Л., Шоробура І. М. Університетська освіта: *навч. посіб*. Львів: Новий світ – 2000, 2011. 180 с.
31. Нагачевська З. Педагогічна думка і просвітництво в жіночому русі Західної України (друга половина ХІХ ст. – 1939 р.): *монографія*. Івано-Франківськ: Видавець Третяк І. Я. 2007. 764 с.
32. Савчук Б. Жіноцтво в суспільному житті Західної України (остання третина ХІХ ст. – 1939 р.). Івано-Франківськ: Лілея Н В, 1999. 280 с.
33. Черевичний Г. Університетська освіта: історія, сьогодення, проблеми. *Історичний журнал*. 2005. №4. С. 117 – 120.

Викладач

Савчук Б.П.

